

Hypożyczalnia Biblioteki Publ.
xx. st. W-wy.

416885

Sz 8/2012

INF 19071

WYDAWNICTWA

Ks. 3142

BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ m. st. WARSZAWY

№ 44.

WYPOŻYCZALNIA BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ m. st. WARSZAWY.

W №№ 9 — 10 „Biuletynu” za r. 1929/30 zamieściliśmy wiadomość, wraz z schematem, o teraźniejszej organizacji Bibl. Publ.

Obecnie, opisując poszczególne jej działy, przystępujemy do omówienia *Wypożyczalni B-ki*, która ze względu na swą organizację i sposób korzystania z jej księgozbioru znacznie się różni od innych działów B-ki.

Historja. Obecna Wypożyczalnia jest dalszym ciągiem byłej *Czytelni Naukowej* w W-wie, której powstanie sięga r. 1890. (Patrz wydawnictwo B-ki № 38). Pod koniec swego istnienia (1904) *Czyt. Nauk.*, mieszcząca się w trzech skromnych pokojach przy ul. Żórawiej № 41, składała się z wypożyczalni oraz czytelni pism.

Księgozbiór *Czyt. Nauk.*, gromadzony wyłącznie drogą darów i przekazany w r. 1907 nowozałożonemu *Towarzystwu B-ki Publ.* w W-wie, obejmował około 3.000 dzieł.

Przejąwszy *Czyt. Nauk.*, od poprzednich właścicieli, Komitet Bibl. Publ. zakresił sobie dwojaki plan działania: 1) gromadzenie księgozbioru dla Biblioteki Publicznej i 2) utrzymanie nadal oraz rozwijanie *Czyt. Nauk.*

W okresie 1907—13 *Czyt. Nauk.* w myśl planu powyższego rozwijała się nader pomyślnie. Na początku r. 1907 Czytelnia została przetranslokowana z ul. Żórawiej № 41 do obszernego lokalu siedmio-pokojowego przy ul. Rysiej № 1. W latach 1907—8 wydano *Katalog Czyt. Nauk. № 1 i 2*. Księgozbiór jej, uzupełniony dubletami z innych działów Bibl. Publ. szybko wzrastał i już w r. 1913 wynosił 7975 dz. w 9787 t., a liczba prenumerowanych czasopism sięgała około 200. Jednocześnie ze wzrostem księgozbioru rosła liczba korzystających z niego: gdy w r. 1907 liczba zgłoszeń po książki wynosiła 4712 i wypożyczo-

024. Bp

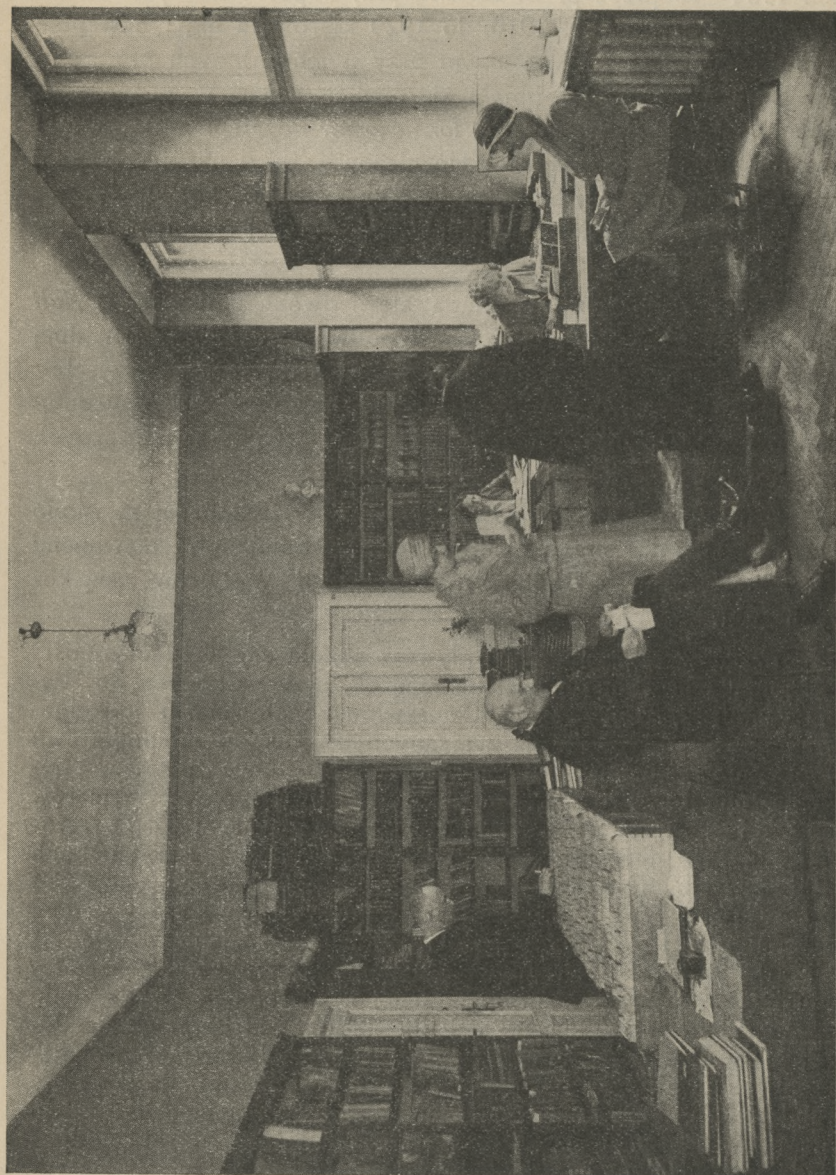
no tomów 5383, to w r. 1913 cyfry te powiększyły się do 5469 i 6524.

W r. 1914 Czyt. Nauk. przeniesiono z ul. Rysiej do specjalnie wybudowanego gmachu dla B-ki, ofiarowanego T-wu Bibl. Publ. przez p. *Eug. Kierbedziową*, przy ul. Koszykowej 26. Czytelnię umieszczono na I-em piętrze wraz z innymi działami B-ki Publ., przyczem przy porządkowaniu Czyt. Nauk. w nowym lokalu usunięto z jej księgozbioru kilkaset książek zniszczonych. W roku następnym (1915) przekazano wszystkie czasopisma Czyt. Nauk. *Działowi wydawnictw periodycznych* B-ki Publ. a Czytelnię przemianowano na Wypożyczalnię.

W r. 1921 Wypożyczalnię, świetnie rozwijającą się w dalszym ciągu, z księgozbiorem obejmującym 11750 dz. w 14423 t., przy 11761 zgłoszeniach rocznie (w r. 1913—5489) i około 13000 wypożyczonych tomów (w r. 1913—6524), przeniesiono na parter, gdzie ona funkcjonuje do dnia dzisiejszego jako osobny dział B-ki Publ.

W okresie powojennym (1921 — 27) rozwój księgozbioru zmalał. Główną przyczyną tego było kilkakrotne usuwanie z niego książek zniszczonych, które w następstwie były zamienione na nowe. Z tych to przyczyn oraz z powodu ciężkich warunków materialnych, w jakich podówczas znajdowała się B-ka, liczba książek w Wypożyczalni wynosiła w r. 1927 tylko 12529 dz. w 16079 t., a ruch czytelników i książek zaczął nawet zmniejszać się w porównaniu z latami poprzednimi, mianowicie zgłoszeń w r. 1927 było 8985 (w r. 1923—11761), tomów zaś wypożyczono 11838 (1923—12774).

Z tej ciężkiej sytuacji wyprowadziło Wypożyczalnię umiastowienie B-ki Publ. (1.II.1928). Od tej chwili stan Wypożyczalni wszechstronnie zaczął się polepszać: powiększył się personel, dokompletowywał się intensywniej księgozbiór i to nie tylko dubletami, pochodzącymi z innych działów B-ki, lecz i, co prawda w mniejszym stopniu, drogą zakupów. W końcu r. 1928/29 księgozbiór Wypożyczalni wynosił 13041 dz. w 16670 t. Dopływ nowych książek oraz zniesienie wszelkich opłat za wypożyczanie wywołało raptowny i znaczny wzrost abonentów: w r. 1927—925, a w 1928/29—1525, wzrost zgłoszeń z 8985 na 14244, a co za tem idzie, zwiększenie ilości wypożyczonych książek z 11838 na 20462.

Wypożyczalnia Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy.

Organizacja. Personel. Czyt. Nauk. prowadzona była w latach 1904—10 przez p. *C. Sielską* przy współudziale p. *W. Muklanowiczówny*. Od r. 1910, do 1920 kierowała nią i następnie Wypożyczalnią p. *J. Kramówna* przy pomocy innych pracowników B-ki, a od r. 1921 objęła kierownictwo nad Wypożyczalnią i obecnie ją prowadzi—p. *M. Horniczowa*. Pozatem przy porządkowaniu zbiorów pomaga p. Horniczowej p. *A. Stańczakówna*, a przy załatwianiu czytelników—goniec *W. Nowicka*. Dorywczą pomoc niosą praktykantki—słuchaczki Rocznej Szkoły Bibliotekarskiej przy B-ce.

Lokal Wypożyczalni składa się z dwóch ubikacji: 1) *Sali* na parterze, z osobnem wejściem z podwórza, w której znajdują się: *pracownia*, *katalogi* dla czytelników, *kontrole* ruchu czytelników i książek oraz *biblioteczka podręczna*, i 2) *Magazynu* książkowego, również na parterze, gdzie na półkach żelaznych przechowują się książki już skatalogowane.

Porządkowanie zbiorów. Księgozbiór, o którym mówiono wyżej, uzupełnia się obecnie wydawnictwami, otrzymywanymi z Działu Rezerwy i Dubletów oraz Działu Wpływów Książkowych B-ki.

Przebieg opracowania wpływów składa się z 14 czynności następujących: 1) przyjmowania książek, przeznaczonych do Wypożyczalni; 2) wpisywania nieoprawionych do książki intrologatorskiej; 3) odsyłania już zapisanych książek do intrologatorni; 4) przyjmowania ich z intrologatorni na podstawie spisów w księdze intrologatorskiej; 5) ustawiania możliwie podług formatów książek już oprawionych na półkach w magazynach; 6) pieczętowania ich; 7) numerowania; 8) katalogowania na 2-ch kartkach katalogowych. (Na kartce katalogowej wypisuje się nazwisko i imię autora, tytuł książki, liczbę tomów i stron każdego tomu oraz miejsce i rok wydania. U dołu kartki zaznacza się *Nr* książki); 9) wcielania jednych egzemplarzy tych kartek do katalogu alfabetycznego, a drugich 10) po uprzednim zaznaczeniu na nich symbolów klasyfikacji dziesiętnej, do katalogu działowego. (Wobec tego, że Wypożyczalnia posiada stosunkowo niewielki księgozbiór, uwzględnia się tylko obszerniejsze działy i poddziały); 11) wpisywania już skatalogowanych książek do księgi inwentarzowej, w której są uwzględnione rubryki, odpowiadające rubrykom kartki katalogowej i oprócz tego jedna rubryka nowa—nazwisko wydawcy lub nazwa wydawnictwa; 12) sporządzania „kartek książek”, na których u góry zaznacza się numery książek, nazwiska autorów, krótkie tytuły, liczby tomów

i znaki odpowiednich działów. Na tych kartkach później wpisują się numery abonamentowe czytelników; 13) ustawiania tych kart podług numerów porządkowych w odpowiednich skrzynkach drewnianych. Karty w ten sposób ustawione stanowią t. zw. kontrolę książkową; 14) po ukończeniu tych wszystkich czynności książka nabywa „prawa obywatelstwa” w magazynie: ma swoje miejsce na półce i może służyć do użytku publiczności.

Księgozbiór Wypożyczalni składa się z dzieł naukowych, przystosowanych do potrzeb szkół wyższych i starszych klas szkół średnich oraz egzaminów maturalnych. Nieznaczna ilość dzieł z zakresu klasycznej literatury pięknej przeznaczona jest wyłącznie dla studiów naukowych.

Na 1.X.1930 księgozbiór Wypożyczalni obejmował 14014 dz. w 17778 t., co stanowi 9,7% całego księgozbioru B-ki (144527 dz. w 183739 t.).

Podział księgozbioru według języków:

Język	Liczba tt.	%
książek polskich	12189	68,56
„ francuskich	1912	10,75
„ niemieckich	1863	10,48
„ rosyjskich	1608	9,04
„ angielskich	130	0,63
„ łacińskich	46	0,26
„ włoskich	14	0,08
„ greckich	6	0,09
„ czeskich	3	
„ esperanto	3	
„ serbskich	2	
„ hiszpańskich	2	
Razem .	17778	100

Podział według treści:

0 — dział ogólny	442	2,49
1 — filozofja	2208	12,42
2 — teologja	552	3,10
3 — nauki społeczne . . .	3654	20,55
4 — filologja	522	2,94
5 — nauki ścisłe	2610	14,68
6 — „ stosowane . . .	1566	8,81
7 — sztuka	460	2,59
8 — literatura	2632	14,81
9 — historia, geografia i życiorysy	3132	17,62
Razem .	17778	100

Korzystanie z Wypożyczalni, jak sama nazwa działu^o tem mówi, polega na wypożyczaniu czytelnikom książek do domu. Wypożyczanie jest bezpłatne i dostępne dla wszystkich na *w warunkach* ściśle określonych przez *Regulamin B-ki* (Wydawnictwo B-ki № 34).

Wypożyczalnia (wejście z podwórza, parter) *jest otwarta* w środy i soboty od godz. 10-ej do 14-ej, w inne dni powszednie od godz. 16-ej do 20-ej z wyjątkiem miesięcy letnich od 1 lipca do 16 września, kiedy jest otwarta w poniedziałki, środy i piątki od godz. 16-ej do 20-ej i we wtorki, czwartki i soboty od 10-ej do 14-ej.

Technika wypożyczania jest następująca:

1. Przy zgłoszeniu się po raz pierwszy do Wypożyczalni, czytelnik obowiązany jest okazać dowód tożsamości nazwiska i miejsca zamieszkania oraz, po uprzednim zaznajomieniu się z regulaminem B-ki, podpisać zobowiązanie stosowania się do niego. Potem nazwisko jego, imię i adres zostają wciągnięte do kartkowego *skorowidza abonentów*, ułożonego alfabetycznie.

2. Następnie dla nowego abonenta sporządza się t. zw. *kartkę czytelnika* w formie bloczka tekturowego, na którym u góry zaznaczony jest numer kolejny bloczku, niżej wypisuje się nazwisko i imię czytelnika, jego adres oraz gwarancje zwrotu książek wypożyczonych (kaucje i poręczenia). Wypełnione w ten sposób kartki czytelników ustawia się podług numerów kolejnych do t. zw. *kontroli czytelników*, czyli do skrzynek, zawierających karty abonentów. Poręczenia zaś przechowują się w oddzielnej kartotece w porządku numerów abonentów.

Czytelnik ma prawo wypożyczać po dwie książki naraz. Za każdą wypożyczoną książkę składa *zastaw* w sumie odpowiadającej wartości książki wraz z oprawą (zł. 10 przeciętnie), lub poręczenie osoby albo instytucji, odpowiedzialnej materialnie. Za wszelkie uszkodzenia wypożyczonej książki czytelnik odpowiada pieniężnie.

3. Po załatwieniu powyższych formalności czytelnik może przystąpić do *wybierania książek*. Ułatwia mu to: *katalog alfabetyczny* kartkowy, ułożony według nazwisk autorów oraz *katalog działowy*, również na kartkach, ułożony według dziesiętnego międzynarodowego systemu bibliograficznego. Oryentowaniu się w katalogu działowym dopomaga *skorowidz działów* w for-

mie tablicy zawieszanej obok półek z katalogami. Pozatem *wskazówki ustne*, w sprawie wyboru książek, udzielane są czytelnikom przez personel Wypożyczalni.

4. Po wybraniu książek z katalogów *czytelnik podaje ich numery ustnie* pracownicze przy kontroli książkowej, która sprawdza w niej, czy dzieła żądane znajdują się w magazynie. O ile tak—wyciąga ze skrzynek *kartki książek*, udaje się z nimi do magazynu, wyjmuje z półek książki i oddaje je wraz z kartkami kierownicze Wypożyczalni.

Jeśli kartki książki żądanej niema w kontroli książkowej, oznacza to, że książka jest wypożyczona i w takim razie kartka jej powinna znajdować się w *kontroli książek wydanych*, czyli w oddzielnej skrzynce, gdzie kartki książek wypożyczonych są ułożone również w porządku numerów.

5. Następnie *czytelnik komunikuje kierownicze Wypożyczalni numer swego abonamentu*, a w razie gdy go nie pamięta—swoje nazwisko, na podstawie którego odnajduje się w skorowidzu abonentów odpowiedni numer.

Dalsza procedura polega na wyjęciu z kontroli czytelników karty danego czytelnika, sprawdzeniu (na podstawie tej karty) stosunku jego do Wypożyczalni, wreszcie—na zanotowaniu w odpowiednich rubrykach karty daty i numerów wypożyczonych książek. Po zanotowaniu na karcie książki wypożyczonej daty i numeru czytelnika, abonent *otrzymuje książki*.

Książki wypożycza się na przeciąg 1 miesiąca. Po upływie tego czasu czytelnik obowiązany jest książki zwrócić, względnie uzyskać przedłużenie terminu. W razie przekroczenia terminu czytelnik za każdy dzień zwłoki wpłaca do kasy B-ki po 20 gr. O ile po upływie drugiego miesiąca książka nie zostaje zwrócona, podejmowane są kroki prawne.

6. Po załatwieniu czytelników przeprowadza się codzienną kontrolę czynności, wyżej wymienionych (5), polegającą na sprawdzaniu dokładności zapisanych numerów na kartach czytelnika i książki.

7. Następnie robi się na podstawie kart statystykę dzienną ruchu książek i czytelników, poczem karty czytelników umieszcza się w kontroli czytelników, a karty książek wkłada się do oddzielnej skrzynki, przeznaczonej na kontrolę książek wypożyczonych.

8. Przy *zwrocie książek* wyjmują się kartki z obu kontroli, wykreśla się na nich daty i numery tych książek, poczem kartka książki powraca do skrzynki kontroli książek, znajdujących się w magazynach, a kartka czytelnika na swoje miejsce do skrzynki kontroli czytelników. Książki zostają odnoszone do magazynów.

Ruch czytelników i książek. W r. 1929/30 Wypożyczalnia była czynna w ciągu 299 dni, miała 2004 abonentów, zgłoszeń (odwiedzin)—20142, wydano dz. 24438 w 28442 t.

Program na przyszłość. W zamierzeniach na przyszłość należy rozróżniać plan czynności na rok następny oraz na dalsze lata.

Plan czynności na rok następny. Mając na uwadze obecne potrzeby Wypożyczalni, jako działu B-ki, przewiduje się konieczność: 1) uzupełnienia księgozbioru dziełami żądanymi przez czytelników oraz wydawnictwami nowszymi i 2) zwiększenie personelu Wypożyczalni odpowiednio do jej rozwoju.

Plan czynności na dalsze lata polega na realizowaniu wytycznych miejskiej polityki bibliotecznej i uwzględnieniu roli B-ki Publ. w organizowaniu *sieci bibliotek* na terenie m. st. Warszawy.

Wskutek tego przewiduje się *skasowanie Wypożyczalni*, wydzielenie jej księgozbioru z centrali B-ki i utworzenie z niego na peryferji miasta *pierwszej filji dzielnicowej Biblioteki Publicznej*.

Adres Biblioteki:

BIBLIOTEKA PUBLICZNA m. st. WARSZAWY
WARSZAWA, KOSZYKOWA 26. TEL. 848-75.

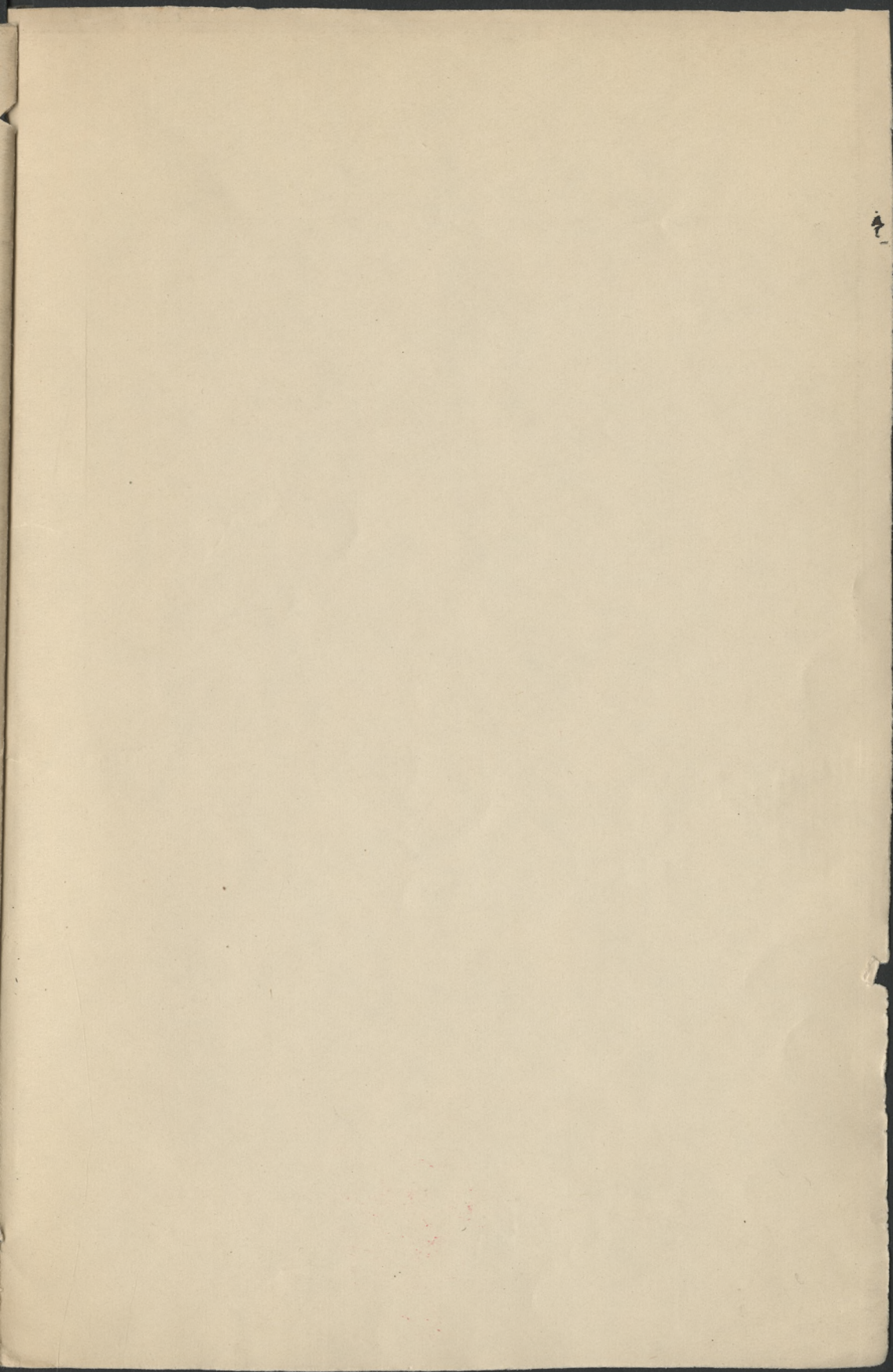

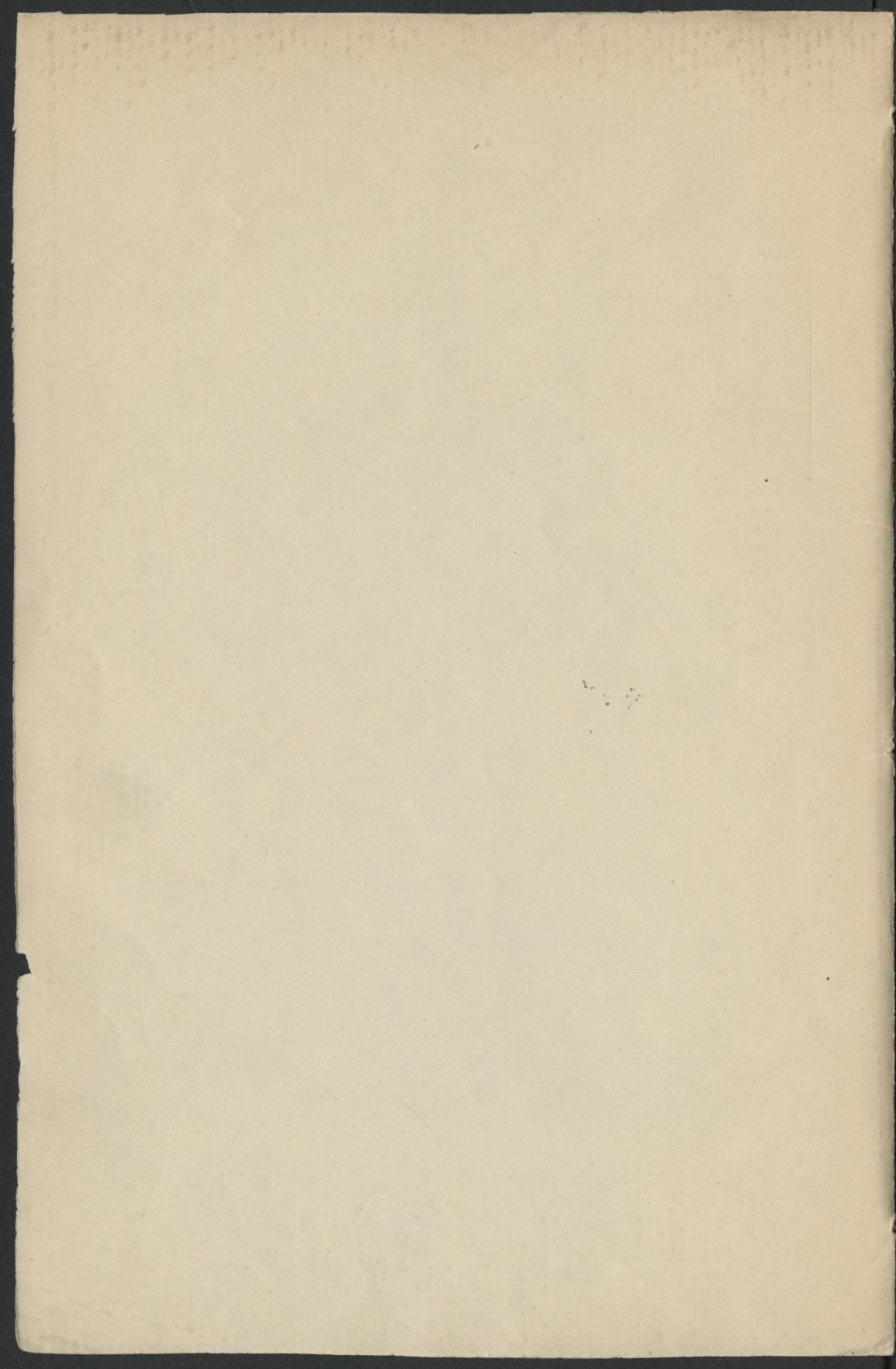
ODBITKA z BIULETYNU BIBLIOTECY PUBLICZNEJ m. st. WARSZAWY
Rocznik II, 1930/31, № 5/6.

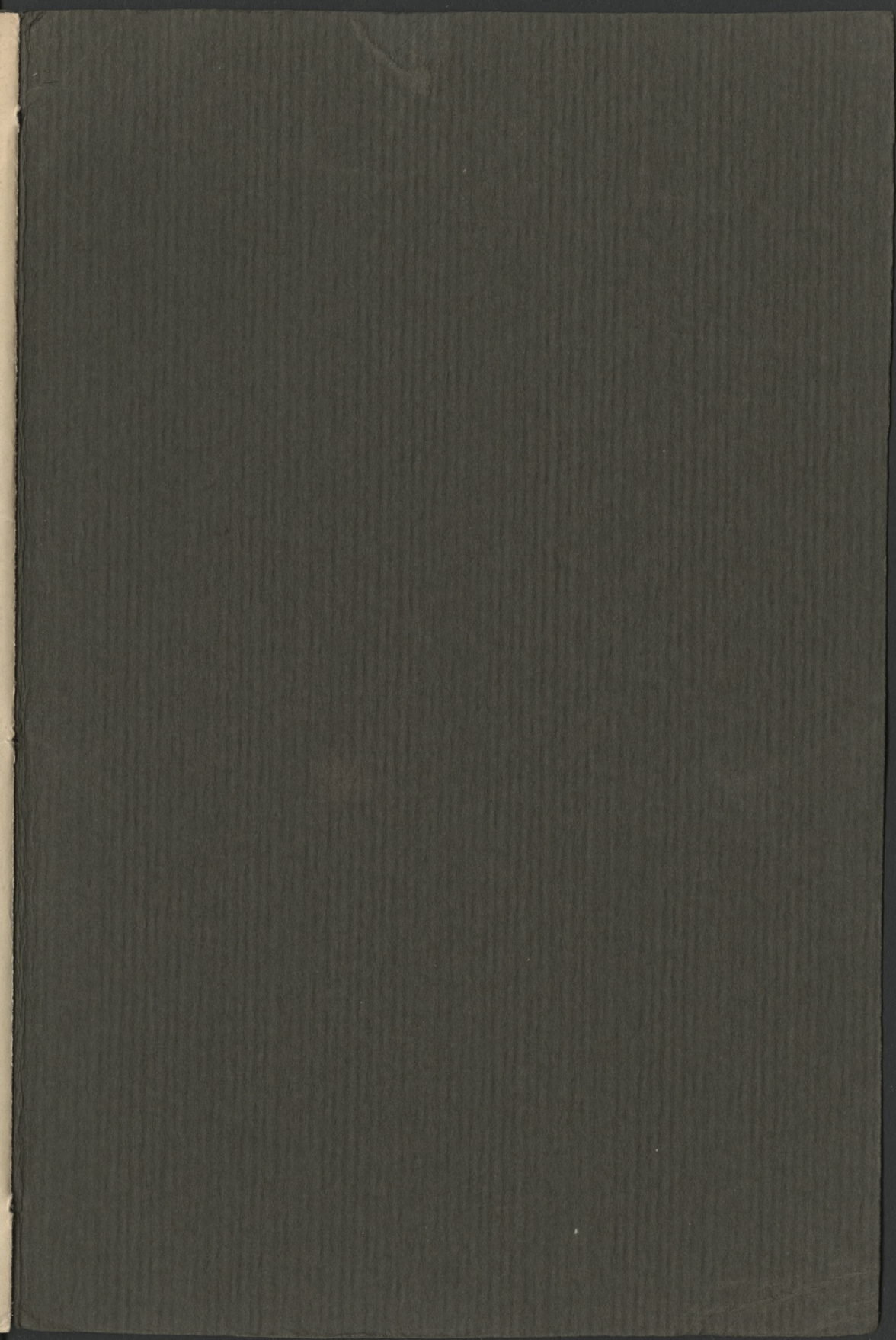
Druk. Jan Świętoński i S-ka Warszawa, Kopernika 34, telefon 407-50.

INF 19071

Ko 3142

027 (438 Hwa)P.

Bibl.

Hyp